

Tanger

eller

Ett tidigare liv

Efterkrigsdrama i fem scener av Christian Lanciai

Personerna:

Laura

Portieren

Frank

Gerard

En bartender

Två främlingar

Scenen är inledningsvis ett sunkigt hotell i Tanger efter kriget.

Scen 1. En sjabbig hotellobby

Laura (kommer fram till disken) Jag söker en Frank Norton.

Portier Han är inte inne just nu.

Laura Men han bor här?

Portier Ja, om man kan kalla det boende.

Laura Vad är det annars?

Portier Madame, han får aldrig besök. Ni är den första någonsin. Besök är det sista han väntar sig. Han bor inte här. Han är på tillfälligt besök. Så kallar han själv sin vistelse här. Man kan aldrig veta när han är här och när han inte är här. Ibland stannar han borta i dagar och veckor. När han kommer tillbaka är det alltid plötsligt. Jag vet ingenting om honom och vill inte veta någonting om honom. För mig är det nog att han bara är ett av alltför många vrak efter kriget.

Laura Ni menar att det inte är någon idé att jag väntar på honom.

Portier Ungefär så.

Laura Jag bor på hotell Casablanca några kvarter härifrån.

Portier Då skall jag absolut inte försöka övertala er att flytta hit.

Laura Kan jag lämna ett meddelande åt honom?

Portier Ärligt talat tror jag inte det är någon idé det heller, men naturligtvis är ni välkommen.

Laura Är han då helt förfallen?

Portier Ni måste ju själv ha överlevt kriget. Då vet ni väl något om vad kriget gjort med människorna.

(erbjuder henne papper och penna. Hon börjar tankfullt skriva något. Medan hon håller på inträder Frank. Hon varseblir honom genast.)

Laura Frank!

Frank (lystrar, som slagen av blixten, hämtar sig snabbt)

Hur fan har du kommit hit?

Laura Det spelar ingen roll. Jag är här.

Frank Vad gör du här?

Laura Jag fick veta att du var här och råkade ha vägarna förbi.

Frank Hur fick du veta det?

Laura Jag frågade vart du hade tagit vägen.

Frank Varför gjorde du det? Vet du inte att jag är död?

Laura Jag ser, Frank, att du inte är död.

Frank Vad vill du mig?

Laura Jag vill gärna veta vad som hände.

Frank Vet du inte det? Det vet väl hela världen. Jag är ju dekorerad krigshjälte. Jag bara utmärkte mig hela tiden. Jag gjorde inga misstag och fick medalj för att jag överlevde. Det vet du väl?

Laura Det räcker inte. Det förklarar inte varför du är här i Tanger och super ner dig.

Frank Så du vet det också. Nåja, du har rätt att få veta vad som hände. Du hjälpte ju mig på traven. Det är väl därför du känner någon sorts ansvar för mitt fall. Nåväl, Laura, du bad om det. Ge mig en dubbel, Adolphe, så att jag kan klara det här förhöret. (*Portieren håller upp en dubbel åt honom.*) Vill du också ha?

Laura Jag kan ta en liten för sällskaps skull.

Frank Bra. Då kan du tåla att lyssna på mig en liten stund. Kom! (*Hon får också en liten, och han tar henne med sig till ett litet bord, där de sätter sig.*) Jag sade att jag var död. Det är inte hela sanningen. Jag borde ha varit död. Tyvärr överlevde jag, och det är värre än om jag hade fått dö.

Laura Jag vet vad du råkade ut för.

Frank I så fall vet du bara den officiella versionen. Vad vet du?

Laura Jag var ju med från början. Du skickades på ett spionuppdrag till Frankrike månaderna före invasionen. Gestapo tog dig. De torterade dig för att få veta vad du skulle göra. Men de lyckades inte knäcka dig. Du befriades när partisaner stormade fängelset. Du var svårt medtagen men kunde återhämta dig. Sedan skickades du till Burma, där du fortsatte att utmärka dig tills kriget tog slut. Efter kriget har du fastnat här. För att du inte avslöjat ditt uppdrag för tyskarna trots tortyr blev du dekorerad.

Frank Det är som jag trodde. Du vet ingenting.

Laura Vad är det jag inte vet?

Frank Det är bäst att du inte vet det.

Laura Frank, jag var med från början. Jag visste vad ditt uppdrag handlade om. Jag var emot att du skulle skickas ut på det, då jag bedömde dig som för känslig. Jag var ju generalens sekreterare och användes av honom till att analysera din lämplighet. Fastän jag avrådde fann han dig den lämpligaste kandidaten. Har du glömt att jag bad dig avstå från uppdraget och, om du åkte fast, avslöja allting genast hellre än att låta dem knäcka dig?

Frank Du vet ju att de inte knäckte mig.

Laura Vad är det jag inte vet?

Frank Att allt är ett enda bedrägeri och hyckleri. Jag är värre än död, Laura. Jag är ingenting. Jag är ett vrak av kriget där inte ens revbenen av kölen längre sticker upp ur sanden. Jag har valt att begrava mig själv levande och det inte utan skäl.

Laura Du är en krigshjälte, Frank. Det kan ingen ta ifrån dig. Det kan du inte förneka.

Frank (skrattar hårt) Jag förnekar det med all rätt i världen!

Laura Du kan inte förneka sanningen.

Frank Nej, det är det enda jag inte kan förneka, men med den rätten och sanningen har jag rätt att förneka den officiella sanningen.

Laura (hämtar sig, som för att ta sats) Har du glömt hur det var, Frank? Har du glömt att du förtrodde dig åt mig och att jag visade dig samma förtroende? Har du glömt att vi älskade varandra och gjorde allt tillsammans utom att gå

till sängs med varandra, för det var mot reglementet – vi var ju båda i tjänst, jag i staben och du som officer. Vi hade våra plikter som i krigstid hade förkörsrätt framför kärleken, som vi måste uppskjuta till efter kriget. Nu är kriget över sedan länge. Jag söker efter den Frank som ville ha mig efter kriget, men han kom aldrig tillbaka efter kriget. Ingen kunde upplysa mig om vad som hänt dig, det gick några lösa rykten om att du skickats till Burma, och sedan visste ingen någonting mer, tills jag råkade generalen på en minnesfest till årsdagen av krigsslutet och invasionen. Jag frågade honom om dig, han var ju din uppdragsgivare, så han om någon måste veta någonting, och motvilligt gav han mig din adress i Tanger. Han visste inte mer om dig än att du liksom så många andra krigshjältar nu inte hade någonting annat att göra än att dricka.

Frank Vi är överblivna. Vi behövs inte längre. Vi är skrotade. Vi har ingenting i världen att göra. Allt vi har är våra minnen, men mina minnen är ingenting att vara stolt över. Jag ska säga som det är. Jag skäms för att visa mig för människor, och det finns ingen människa i världen jag mindre hade velat visa mig för än du.

Laura (efter någon paus) Varför?

Frank (efter någon paus) Då du var engagerad och tydligen är det fortfarande har du väl någon rätt att få veta det. Sanningen är, Laura, att jag bröt ihop inför Gestapo. Jag avslöjade hemligheten med mitt uppdrag. Jag tålde inte den ständigt upptrappade tortyren. Jag ville bara dö. När det inte gick förrådde jag mitt land.

Laura (tiger)

Frank Så nu vet du det. Det är lika bra du reser hem. Här har du ingenting att göra. Det vrak du ser framför dig är inte samma människa som ni sände ut på heroiska spionuppdrag. Han är inte en människa. Han är en förrädare och en levande död, en människa som överlevt sig själv till sin egen outsägliga olycka. (*reser sig, sveper sitt glas och vill gå*) Gå hem, Laura. Din Frank finns inte längre. Här finner du bara hans vålnad, som en annan zombie.

Laura Nej, Frank, det är värre än så.

Frank Vad menar du?

Laura Det var meningen att du skulle åka fast.

Frank Jag förstår inte.

Laura Det uppdrag du fick var falskt. Du fick uppdraget därför att du var tillräckligt envis och uthållig och lojal för att aldrig vilja avslöja uppdraget frivilligt men samtidigt tillräckligt känslig för att inte kunna hålla ut i längden. Det var meningen att tyskarna skulle få fast dig för att tvinga ur dig en falsk information, som de aldrig trott på om du inte trott på den själv. Du var ett lockbete för att lura tyskarna till omgruppering före D-dagen.

Frank (mer och mer slagen av fasa) Så de använde mig. De utnyttjade mig. De offrade mig för sitt djävla förbannade krig. Jag var bara en undgänglig bricka

i spelet, en pant som medel för ändamålet! Var generalen verkligen så omänsklig?

Laura Alla var lika omänskliga i kriget, Frank. Det var som en världsomfattande mentalsjukdom, som smittade av sig på alla med makt och ansvar. Varför tror du Churchill och Roosevelt genomförde bombningen av Dresden med dess planerade avsiktliga eldstorm, som mördade hundratusentals oskyldiga civila? Varför tror du den andra atombomben fälldes över Nagasaki fastän man visste vad den första atombomben hade ställt till med inklusive oöverskådliga efterverkningar? Allt krig är bara vansinne, och alla som ställer till med det och deltar i det måste vara vansinniga. Annars skulle de aldrig ta del i det. Jag satte mig emot att du skulle skickas ut som atrapp. Det var omänskligt. Jag försökte övertala dig att inte gå med på det. Men kriget skonade ingen, och de enda oskyldiga är alla dess offer.

Frank Du visste alltså om att jag skulle skickas ut bara för att luras, som offer, kanske mot en säker död?

Laura Generalen visste att det var ett högrisktagande, men han tog risken och fick rätt och vann.

Frank Men du visste om det och talade inte om det för mig?

Laura Vi var alla svurna under ed. Krigets lagar rådde. Jag gjorde vad jag kunde för att stoppa operationen, men mina mänskliga medel räckte inte till. Omänskligheten körde över oss alla.

Frank Detta förklarar varför jag inte fick dö.

Laura Ville du dö?

Frank Jag försökte. Alla vi som skickades ut på hemliga uppdrag bakom tyskarnas linjer fick en cyankaliumampull inopererad i en tand, som vi lätt kunde bita av om vi skulle råka ut för alltför svåra situationer, som förhör hos Gestapo och SS, och vi garanterades en snabb död efter tjugo sekunder. När tortyren blev för svår och jag inte stod ut längre bet jag sönder den. Men giftet fungerade inte. De tjugo sekunderna gick utan att någonting hände, och det var det grymmaste ögonblicket i mitt liv, när jag var tvungen att leva vidare mot min vilja och då inte hade något annat val än sammanbrott och avslöjandet av mitt uppdrag. Då dog jag värre än om jag verkligen fått dö.

Laura Så du valde hellre döden än att ge efter för Gestapos påtryckningar?

Frank Naturligtvis!

Laura Frank, då är du räddad.

Frank Vad menar du?

Laura Då har du inte förlorat dig själv. Då är du verkligen en krigshjälte. Du har ingenting att skämmas för. Tvärtom. De skickade dig i döden, men du övervann döden med att hellre välja döden själv än förråda det uppdrag du sänts för att förråda.

Frank Men jag förrådde det!
Laura Ja, men det var meningen! Du skickades dit för att förråda det! Tyskarna gick i den avsedda fällan, medan du, stackare, inte visste att du hade lyckats med ditt uppdrag just genom att förråda det, vilket du gjorde bara för att du inte lyckats dö, fastän enligt programmet du skulle ha fått dö!
Frank Vad är det för outrannsackliga puts ödet utsätter oss för när det behagar leka med oss med krigets grymhet och omänsklighet som instrument?
Laura Kom tillbaka, Frank. Du lever!
Frank Ja, du verkar faktiskt ha lyckats hämta mig tillbaka.
Laura Verkligheten överlever alltid, och vi lever för att få uppleva den.
Frank Vad sägs om litet mat? Jag är hungrig.

Scen 2. Det sjabbiga hotellrummet.

(Frank reser sig ur sängen, där han legat tillsammans med Laura, båda utan att ha klätt av sig, går till ett ruckligt litet skrivbord och häller upp en drink åt sig.)

Laura Drick inte mera nu, älskade.
Frank Vad kan jag annat göra?
Laura Vad som helst som är nyttigare än det.
Frank Ingenting är nyttigare för en gammal avdankad och skrotad soldat. Det finns tiotusentals som jag över hela jorden som borde ha tillåtits att få dö hellre än att nödgas överleva, som det allenaste värre än döden.
Laura Var inte så bitter.
Frank Jag är bara realistisk. Det finns ingenting att leva för nu när kriget är över. Så länge kriget höll på hade man åtminstone någonting som det kunde vara värt att dö för, kriget höll en levande och i spänning, men nu när allt det har släppt finns ingenting kvar utom tomhet, och när man tömt en flaska för att kompensera även den tomheten är även flaskan bara full av tomhet.
Laura Har du alldeles glömt att du hade ett liv före kriget?
Frank Hade jag?
Laura Har då kriget alldeles hjärntvättat dig och bränt ut dig så att du glömt dig själv? Varför sökte du dig över huvud taget till Underrättelsetjänsten?
Frank Har du aldrig förstått det? Jag var misslyckad. Jag ville komma ifrån mitt misslyckande. Krigsfaran innebar en lockelse till ett alternativ där jag som allra bäst kunde bli av med livet för kanske en god sak.
Laura Så du sökte dig till krigsfaran bara av verklighetsflykt?
Frank Nej, ett alternativ. Min karriär hade skitit sig, eller rättare sagt, jag hade skitit i karriären, där jag skitit ner mig, men jag hade ju samlat kontakter.

Laura Ja, du reste ju faktiskt över hela Europa. Därför fick du uppdraget. Du talade flytande franska och kunde gälla för en fransman. Vilka europeiska språk var det du inte kunde?

Frank Jag klarade mig också med ryska, tyska, spanska, turkiska och italienska.

Laura Naturligtvis kunde du italienska. Det är ju musikens modersmål. Var det inte där studerade?

Frank Bland annat.

Laura Varför blev du inte konsertpianist?

Frank (tömmer halva glaset efter att ha fyllt på det) Det var min dröm att få bli det. Pianomusik var det vackraste som fanns, och det fanns bara ett som var vackrare, och det var piano i kombination med orkester i en riktig pianokonsert. Jag slet som en häst. Jag spelade sju timmar om dagen fastän Artur Rubinstein rekommenderade inte mer än tre. Jag lärde mig hela den stora klassiska repertoaren, Rachmaninovs andra, Beethovens alla fem, Tjajkovskijs första, Schumanns och Griegs, Brahms båda, båda Chopins och några till, och jag hade kunnat fortsätta och bli etablerad. Jag fick bara uppskattande och berömmande kritik. Till och med Vladimir Horowitz hörde mig och lovordade mig, men mest lärde jag mig av Clifford Curzon, som öppnade mina ögon för den andra sidan av saken. Ingen spelade finare än han, men han var hyperkänslig och fann det allt svårare att uppträda för publik. Till slut räckte det med att någon knastrade i publiken med något, en papperspåse eller vad som helst, för att han skulle avbryta sig, resa sig och spana in i publiken för att med sin blick brännmärka den skyldige. Andra pianister var ännu känsligare och slutade uppträda helt. Men det var inte det som fick mig att backa ur.

Laura Vad var det?

Frank Det var den etablerade snobbmentaliteten bland etablerade musiker. De var inte fisförnäma, men ju mera etablerade de blev, desto mer odrägliga blev de på glid mot ren omänsklighet. Jag vet inte om det kanske var själva musikens fel, men Mozart, Schubert och Mendelssohn blev inte sådana, inte heller de italienska operamästarna, men den första som förlorade all distans till sig själv och sin egen mänsklighet för att helt försvinna i sina later och urarta till ett omänskligt monster av en skitstövel var Richard Wagner. Jag tror att det var där musiken spårade ur. Efter honom har sedan otaliga musiker förlorat sin mänsklighet på samma sätt genom odrägliga divalater, och i synnerhet ledande sådana. Det har nästan förstört hela musikvärlden. Jag ville inte delta i ett sådant mänskligt förfall av en sorts ständigt accelererat och självodlat hybris med förlusten av all distans till sig själv som allvarligt mentalsjukdomssymptom. Jag var rädd för att förlora min ödmjukhet. Efter min sista konsert, som var min mest ambitiösa och där jag lyckades genomföra hela programmet med glans utom den sista punkten, som tyvärr blev plumpen som fördärvade hela protokollet, avstod jag från

konsserter för alltid medan jag i stället tydde mig till mer och mer undanskymda och obskyra klubbar och krogar...

Laura Jag tror jag var med på den konserten. Det var väl bara Chopin?

Frank Ja, med Fantasin opus 49 som avslutning.

Laura Alla undrade vart du hade tagit vägen. Du bara försvann.

Frank Det var meningen. Jag ville aldrig synas offentligt mera.

Laura Men det var inte ett så dåligt framförande. Som du sade, allting lyckades utom det sista.

Frank Men det är alltid det sista som måste lyckas om något! Det är sluttakten som fullbordar helhetsintrycket, och det måste vara överväldigande positivt! Annars är hela konserten förfelad och misslyckad.

Laura Men vad var det som inte lyckades?

Frank Jag kom av mig. Det kanske inte märktes, men jag märkte det själv, och det var tillräckligt för att överväldiga mig med förtvivlan. Jag försökte släta över det, men tempot vacklade, och det får aldrig avbrytas. Det får inte svikta. Det måste flöda kontinuerligt hela vägen till målnöret. Annars faller man ohjälpligt, även om man bara märker det själv.

Laura Du tog det får hårt.

Frank Jag vet. Jag var för känslig. Jag tålde inte den småaktiga avundsjukan mellan musikerna. Jag kunde inte tåla översittare som trodde sig överlägsna och som jag bara kunde se som parasiter på musiken. Jag tålde inte humbugar som bara levde på sin teknik och trodde att musik bara var teknik. Och framför allt, varje form av divalater förskräckte mig och avskräckte mig och fick mig att betrakta musikens värld som ett fängelse för dårar, som de aldrig kunde befria sig ur så länge de inte befriade sig från sig själva. Det var det jag gjorde.

Laura Och med dina internationella kontakter över allt var du det idealiska agentämnet, så när du blev kontaktad var du alltför villig att ställa upp.

Frank Ja, det var på en sylta i East End i London. Någon rekryterare hade hört att jag spelade där ibland, så han beslöt sig för att komma med ett erbjudande, som jag inte kunde motstå.

Laura Så du fortsatte att resa omkring i hela Europa och spela på barer medan du utförde hemliga uppdrag. Var det så det gick till?

Frank Tills kriget ryckte alltför nära. Då räckte inte musiken till längre, utan jag måste underrättelsetjänstgöra på heltid.

Laura Har du aldrig saknat musiken?

Frank Det tjänade ingenting till. Det är för sent nu. Mina händer är förstörda. Gestapo naglade mig, stack avbrutna tändstickor in under naglarna och drog sedan ut naglarna. För dem var det bara rutin. För mig var det värre än döden och den svåraste tänkbara död. Det var en död som omöjliggjorde varje tänkbar form av återuppståndelse. (*dricker och hämtar sig*) Men en sak förstår jag inte. Hur kunde generalen veta att jag var här?

Laura Jag vet inte. Han visste det bara.

Frank Han borde inte ha vetat det. Efter mitt sista jobb var jag nog med att sopa igen alla spår efter mig för ett definitivt försvinnande. Ingen skulle veta vart jag tog vägen. Ändå visste generalen det.

Laura Vi brukar hålla reda på våra agenter vad som än händer med dem.

Frank Naturligtvis, men jag borde inte ha kunnat hittas.

Laura Varför?

Frank Mitt sista uppdrag var mitt farligaste. Om generalen visste var jag var, och om han gav dig adressen till mig, så att du kunde finna mig, så är risken att även andra kan finna mig.

Laura Vilka får inte finna dig?

Frank Vet du inte att det är ett nytt krig på gång, som förs utan vapen men som är desto kallare och grymmare just för att det bara äger rum i skymundan bakom kulisserna? Mitt sista uppdrag var i Wien, som jag gärna tackade ja till i en narraktig förhoppning om att jag där kanske kunde återfinna något av min förlorade musik, men det blev bara tvärtom. Staden är delad mellan ryssarna och de allierade, och kommunisterna håller på att lägga hela Östeuropa under sin diktatur. Vad jag fann och måste rapportera fann jag så fasaväckande att jag ville hoppa av totalt för alltid. Därför flydde jag via Grekland och Medelhavet hit. Jag trodde att min flykt hade lyckats, tills du kom förbi.

Laura Kom tillbaka, Frank! Det är inte för sent! Du har säkert många av dina gamla vänner kvar, skolkamrater, kanske också familj, och hemma i England kan dina förra uppdragsgivare säkert ordna en fullständigt trygg tillvaro åt dig. Du får väl soldatpension och allt möjligt annat?

Frank Jag behövde ingenting extra. Jag klarade mig på vad jag redan hade. Jag undanbad mig vidare erbjudanden från familjen och tjänsten. Jag ville bara dö, och så länge tills jag dog åtminstone få vara berusad hela tiden.

Laura Men du lever! Du har rätt att leva! Det är din plikt att leva! Du kanske till och med kan vara till nytta med alla dina kunskaper!

Frank Du vet inte vad du talar om. Vad är det för en värld vi har efter kriget? Den är helt raserad, denaturaliserad och dehumaniserad. Det finns nästan bara omänsklighet och ruiner kvar. Före det förra kriget kunde man i stort sett resa var som helst i Europa utan pass. Redan efter det första världskriget måste man ha pass överallt, och det är ännu värre nu, då vissa europeiska länder är helt stängda om inte rentav delade. Det är inte en mänsklig värld vi fått att ta hand om efter kriget, Laura, utan en kyrkogård av spillror och skrot, där omänskligheten nu regerar och lever på att våldta de överlevande offer som ännu finns kvar efter förintelsen. Jag har ingenting att göra i en omänsklig värld, Laura, utom att dricka och bedöva mig tills jag dör.

Laura Och jag då? Duger inte jag? Jag kom ju tillbaka. Då kan du också göra det. *(Det knackar på dörren.)*

Frank (avbryter sig) Det låter som portieren. *(går och öppnar)* Vad är det, Adolphe?

Portieren Ursäkta mig, Monsieur, men två herrar är här och söker er.

Frank Vad då för herrar?

Portieren Två välklädda herrar.

Frank (till sig, hämtar sig) Be dem vänta. Jag kommer strax.

Laura Vem är det?

Frank De har hittat mig.

Laura Vilka de?

Frank De som vet att jag vet för mycket.

Laura Och vilka är de?

Frank Varför kunde de inte ha lämnat mig i fred! Jag var ju helt ofarlig och lycklig och tillfreds med att långsamt men säkert få försvinna ner i flaskan i det enda pålitligt goda sällskap som finns i världen som whiskyn är. Men de idioterna måste till varje pris försöka göra sitt yttersta för att genomföra vilken dårskap som helst som politiken tvingar dem till, utan att någonsin fatta att allt vad de åstadkommer är enbart till skada, förrän när det är för sent och de själva dukar under för det hopplösa fördärvet i deras verksamhet. Politiken är ett hopplöst fall från början till slut, som ibland i undantagsfall kan börja bra men som alltid måste sluta maximalt illa med enbart förstörda liv att skörda. Livet är och har alltid varit och skall alltid förbli en tragedi, och ju mer man försöker undfly dess hopplöshet, desto värre blir ens egen tragedi.

Laura Men vad vill de? Vet du vilka de är? Portieren sade mig att ingen någonsin besökte dig. Är dessa de första efter mig?

Frank De måste ha skuggat dig genom hela Europa. Du är i fara, Laura. Mig gör det ingenting vad som händer, men du får inte bli inblandad.

Laura Jag är redan inblandad, och jag är här för att stanna. Det var min enda avsikt med att söka upp dig.

Frank Du vet inte vad du gjorde.

Laura Upplys mig då!

Frank (fattar om henne) Laura, efterkrigslekarna är ingenting för kvinnor. Du borde aldrig ha kommit hit. Det talade jag om för dig genast, men du kom, och nu är det för sent. Det farligaste brottet i världen idag, som nästan ofelbart alltid leder till döden, är att veta för mycket, då alla världens ledande makter huvudsakligen ägnar sig åt att eliminera sådana, från Stalin till Truman och alla med makt där emellan. Du känner väl till exempel till mordet på FN-ambassadören Folke Bernadotte i Israel?

Laura Han med de vita bussarna norrut från Tyskland efter kriget? Han blev väl offer för något attentat i Israel.

Frank Även hans brott var att veta för mycket, liksom Jan Masaryk och många andra. Även jag vet för mycket, Laura.

Laura Jag släpper dig inte för det.

Frank (omfamnar henne) Gör inte det då.

Laura Eftersom jag tydligen redan vet för mycket är det lika bra att jag får veta mera, i synnerhet om vi nu ska dö tillsammans, för det är väl vad du menar?

Frank Laura, du kan ännu rädda dig.

Laura Jag vill inte, inte så länge du inte vill eller kan rädda dig själv.

Frank Jag behöver en drink. (*sätter sig och fyller på sitt glas*)

Laura Drick inte nu utan försök att vara redig och berätta vad den här situationen handlar om. Vad är det för välklädda karlar som är här på besök?

Frank Det spelar ingen roll, men jag vet vad de vill, och det räcker. De är här för att fullborda och städa upp efter storstädningen av sin verksamhet, som bara består i att sopa smuts under mattan, och all den smutsen består av politiska mord, undanröjningar, undansopandet av spår, förnekandet av historien, karaktärsavrättningar av personer i ledande ställning som inte kan undvaras men som är desto farligare för att de vet för mycket, skrämmandet av sådana och andra till tystnad om de inte föredrar att dö, framtvingandet av självmord, och så vidare. De var frustrerade över att jag försvunnit, men nu när de funnit mig vill de eliminera den sista obefintliga risken av mitt riskabla vetande av för mycket av sanningen. Laura, för att förenkla situationen, hela världen är bankrutt, men den tål inte få höra talas om det. Den tål inte sanningen, medan jag gett fan i den för sanningens skull.

Laura Vill man mörda dig för det?

Frank Båda världskrigen var historiens största och mest katastrofala misstag, efter det första hade situationen i någon mån kunnat bärgas, men president Wilson kördes över av sina egna i Amerika, och därför blev Nationernas Förbund aldrig den globala övermakt som det hade behövt bli för att säkerställa världsfreden. I stället ledde det första världskriget till det andra, och nu är vi där med ett resultat av hela världsordningen förvandlad till spöket av en ruin, medan de dårar som nu har hand om den redan satt i gång med att accelerera dess skenande åt helvete. Amerika borde aldrig ha använt atombomberna i krig. Detta misstag har satt hela världsordningens alla möjligheter ur spel. Det var inte meningen heller att de skulle användas, de kom till genom skrämsel för att man trodde att Tyskland höll på att tillverka dem, i och med att det stod klart att Tyskland var utom all fara på den punkten borde man ha lagt ner Manhattanprojektet, men i stället drev generalerna på det och framtvingade atombombernas användning mot alla de ansvariga vetenskapsmännens uttryckliga inrådan och vilja. Därför blev sedan Oppenheimer stämplad som en säkerhetsrisk av militarismen. Atombombens praktiska användning kunde bara leda till att även andra makter måste känna sig tvungna till att skaffa atomvapen, och så var en besinningslös kapplöpning i gång om att bli den främsta terrornationen. Till och med England deltog, vilket jag öppet vågade fördöma. Jag anbefalldes att England i stället skulle ta initiativet för att gå i täten i fördömandet av all militär användning av kärnkraft, och då blev jag svartlistad av mina egna. För att bli av med mig skickade man mig till Wien för att ta reda på vad ryssarna

höll på med när de höljde in hela Östeuropa i Stalins diktatur. Jag såg genast att ryssarna inte skulle ge sig i att skaffa sig atombomben själva till vilket pris som helst, och ingenting kunde stoppa dem. Jag försåg dem inte med atomhemligheter, men jag förstod att de inte kunde hållas utanför. Så kom det här med judarna, förintelsen och koncentrationslägren och Israel. Man gav dem Israel bara för att slippa dem, och hela den statsbildningen var ett bedrägeri som bara kunde leda till evig konflikt med araberna. Till och med de ortodoxa judarna i Israel fördömde den israeliska staten. Den forcerades fram genom terrorism, Sternligan sprängde hotell King David och mördade diplomaten Folke Bernadotte, för att han visste för mycket om oegentligheterna bakom statsbildningen, vars ledare, som David Ben Gurion och Menachem Begin var hänsynslösa opportunisterna för vilka ändamålet helgade vilka medel som helst. Jag visste för mycket om Stalins planer på ett världsherravälde, om den stora israeliska bluffen, om Trumanregimens förljugenhet och om Englands smutsiga spel för att till varje pris hålla sig kvar vid makten som världsimperium, så att alla hade intresse av att bli av med mig. Jag försökte försvinna men kommer inte att lyckas förrän när jag äntligen blir avrättad för att jag genomskådat hela världsordningsbluffen, varför man inbillar sig att jag ensam kunde hota den med att syna dess bluff. Den bluffen kommer att synas ändå, och den världsordningen kommer inte att bli bättre för det. Jag känner alltför väl till alla dödliga svagheter hos alla parter, varför alla parter har alla skäl i världen till att få mig oskadliggjord, bara för att eliminera möjligheten att den andra parten skulle kunna få tag i mig. Tack för att du kom, även om du kom med döden till oss båda.

Laura (hämtar sig) Jag är inte så säker på det. Tänk om jag i alla fall kom med livet som bot för din osäkerhet?

Frank Vill du bortförklara hela min situation och världens och de två beställda mördarna där nere med min egen osäkerhet? Tror du att jag inbillar mig min egen situation?

Laura Nej, men den betyder ingenting. Än så länge lever vi, Frank, och du vet än så länge ingenting om de två välklädda herrarna där nere. Din general har kanske skickat dem efter dig för att hämta hem dig? Vem vet? Så länge de inte kommer upp vet vi ingenting, och de har ännu inte kommit upp.

Frank Tro inte att jag tänker skicka dem en inbjudan heller.

Laura Nej, det tror jag inte, men jag tror att de väntar tills du själv kommer ner, för om det ligger något i vad du misstänker så vet de att även jag är här, och då funderar de åtminstone på saken. Jag tror inte att de vill skapa en diplomatisk incident.

Frank Vet ambassaden om att du är här?

Laura Glöm inte att jag varit anställd i samma firma som du och att Underrättelsetjänsten har samma öga på mig som på dig. Jag tror inte de låter oss mördas utan vidare.

Frank Då är du naiv. Du vet inte hur iskallt alla som har med politik att göra idag resonerar och manipulerar och manövrerar utan minsta hänsyn till någonting mänskligt.

Laura Så länge jag lever är jag optimist, för så länge det finns liv finns det hopp. Har du glömt det?

Frank Naivistens fåfänga och klenaste tröst.

Laura Men den fungerar så länge man lever. Tänk tillbaka, Frank. Du kan inte förneka dina egna minnen. Jag har ju redan lyckats rehabilitera dig från illusionen om att du förrådade ditt land, så låt oss då fortsätta på den vägen. Tänk tillbaka på hur det var. Jag vill mena att vi har något att leva för och något att återvända till. Du kan inte förneka vad du själv varit med om.

Frank Vad tänker du på då?

Laura Tänk på hur det var när vi först träffades och vad det ledde till.

Frank Då behöver jag en ny drink för att kunna tänka efter och minnas klarare.

Laura Gör det, bara du minns.

Scen 3.

*Scenen förflyttar sig till ett soligt vårlandskap i Sussex.
Frank och Laura kommer in, båda strikta och propra i uniform,
slår sig ner under ett träd.*

Frank Vi borde inte träffas så här, Laura.

Laura Vem bryr sig?

Frank Det är ett risktagande då vi båda är i tjänst.

Laura Är vi inte mänskliga? Har vi inte rätt att slappna av? Vi är inte i tjänst nu och har rätt att ta en hälsosam paus från kriget.

Frank Det förbannade kriget. Vad fan skulle den där odågan Hitler ställa till med det för? Han måste ju ha vetat att han bara därigenom skulle störta hela Europa i fördärvet.

Laura Inte bara hela Europa. Hela världen. Det var kanske därför han gjorde det. Han ville kanske hämnas på hela världen av någon anledning.

Frank Han är bara en dum fanatiker som anfäktats av fixa idéer som han låtit skena iväg med sig utan någon som helst distans till sin egen fåfänga galenskap.

Laura Glöm honom nu. Han har ingenting med oss att göra.

Frank Men han har skaffat oss det förbannade kriget.

Laura Och tack vare det har vi funnit varandra.

Frank Skall vi vara tacksamma mot hans krig för det?

Laura Naturligtvis inte, men det sägs ju, att det finns ingenting ont som inte för någonting gott med sig.

Frank Du menar att kriget är det onda som fört vårt förhållande med sig som ett likvärdigt gott?

Laura Är det inte en attraktiv idé som slutsats?

Frank Du är för god för mig, Laura.

Laura Nej, det är jag inte, men jag fruktar att vår kärlek är för god för denna världen.

Frank Har vi alls någon rätt att älska sådan som världen är? Kan den ge oss någon rätt att älska? Har vi någon möjlighet att båda överleva detta omänskliga inferno?

Laura Vi måste försöka. Hur små chanserna än är så finns de där. Det är det vi måste satsa på.

Frank Jag kanske inte kommer levande ifrån mitt uppdrag i Frankrike.

Laura Tänk på vad du har att leva för, så kanske du gör det. Tänk på musiken som du levde för och älskade före kriget. Varför fortsatte du inte?

Frank En svår fråga. Kanske jag skyllde på kriget och tog det som förevändning.

Laura Du vet inte om det, men jag var på din sista konsert.

Frank Då hörde du vad som hände.

Laura Nej, det gjorde jag inte. Vad hände?

Frank Jag kom av mig.

Laura Nej, det gjorde du inte alls.

Frank Då märkte du det inte, och då kanske större delen av publiken inte heller märkte det, men jag märkte det alltför väl själv, och det knäckte mitt självförtroende. Jag ville aldrig ta risken att upprepa en sådan situation.

Laura Menar du att du blev skrämmd av att du blev osäker?

Frank Så kan man kanske se det.

Laura Du får inte låta dig skrämmas. Du låter dig ju inte skrämmas av kriget och eventuella konfrontationer med Gestapo i Frankrike. Hur har du då kunnat låta dig bli skrämmd av en musikalisk situation?

Frank Musiken är så känslig. Den tål ingenting. En enda falsk sträng på ett piano, och hela stämningen är förstörd, då den enda falska tonen måste höras genom hela musiken vad man än spelar.

Laura Du är en boren musiker, Frank. Du måste återuppta musiken när kriget är över. Lev och överlev för det.

Frank Jag är rädd att jag redan lagt av mig för mycket för att kunna återuppta den.

Laura Var det inte så att du komponerade också?

Frank Jo, men den musiken blev aldrig tryckt eller inspelad. Den är bara handskrivna noter som ligger på hög, och ingenting är så dött som noter på hög.

Laura Därför att ingenting är så levande som musik som spelas. Där har du ditt liv, Frank, som det är din plikt att leva för. En musiker kan bara dö om han slutar leva för musiken.

Frank Du är bra på vackra ord, men verkligheten dödar dem.

Laura Nej, de överträffar verkligheten. Den så kallade verkligheten är alltid falsk, den ljuger, den består bara av bedrägerier, den korrumpierar människan till att göra vad hon icke vill och inte är funtad för, det är den som tvingar oss till krig som ingen vill ha och som alla utom dess ansvariga initiativtagare bara kan betrakta som psykopatiskt vansinne, den verkligheten har ingenting med vår kärlek att göra.

Frank Tyvärr måste man lyda order.

Laura Res inte till Frankrike, Frank. Avstå från uppdraget.

Frank Du uppmanar mig till feighet.

Laura Nej, till förnuft. Du vet inte vad du ger dig in på, men du har ännu möjlighet att lyda förnuftet mera än krigets order.

Frank Jag kan inte svika vår general, som tror på mig. Jag kan inte visa mig feg inför alla som känner mig. Du vet ju att jag svurit soldateden.

Laura (ser ner) Och jag har svurit samma ed.

Frank Vi kommer inte ifrån det, Laura. Vi får spela musik en annan gång, kanske i ett annat liv.

Laura Jag tror, Frank, att även om vi offras i kriget så finns det alltid ett annat liv.

Frank Tänker du på reinkarnationsmöjligheten?

Laura Man får inte utesluta någon möjlighet. Och om kriget berövar oss eller någon av oss vårt liv, som det redan berövat dig musiken, så återstår den möjligheten, att vi kan återfinna varandra och din musik i ett annat liv.

Frank Du drömmer.

Laura Ingen verklighet är sannare än den som endast drömmar kan göra rättvisa.

Frank (reser sig) Kom, Laura. Det är dags att vi återvänder till kasernen. Vi får ju trots allt inte vistas här.

Laura Tänk på vad jag sagt, Frank.

Frank Jag glömmer det aldrig.

Laura Hur fastnade du egentligen för underrättelsetjänsten? Var det frivilligt, eller blev du anmodad?

Frank Det var varken eller. Jag kanske i viss mån blev övertalad. Jag ska försöka förklara det för dig medan vi går.

(De går därifrån, hand i hand.)

Scen 4. En billig nattklubb.

Någon sitter vid ett piano och spelar Beethovens Pathétiquesonat, den långsamma satsen, i klar kontrast mot den sjabbiga omgivningen.

Gerard (vid disken med en drink, lyssnar och röker) Vem är det som spelar?

Bartender Det är den där avdankade pianisten.

Gerard Ja, det lät som honom. Vad gör han här?

Bartender Han kommer hit och spelar ibland. Vi låter honom.

Gerard Han är ju konsertpianist.

Bartender Han var. Numera har han hål på både byxor och strumpor.
(*När stycket är slut går Gerard fram till pianisten.*)

Gerard Frank! Att jag skulle råka på dig här! Vad gör du här?

Frank Gerard! Det var evigheter sedan! Vad gör du själv här?

Gerard Kom! Jag bjuder! Det här måste vi fira! Vad vill du ha?

Frank En dubbel blir bra.

Gerard Du brukade aldrig dricka förut.

Frank Jag har mycket att ta igen.

Gerard Vad har hänt? Du bara försvann! Alla undrade vart du hade tagit vägen! Man påstod att du flyttat utomlands.

Frank Inte ännu, men jag är på väg.

Gerard Det går inte nu, Frank. Det blir krig när som helst.

Frank Hur vet du det?

Gerard Jag arbetar inom tjänsten.

Frank Så du har blivit politiskt engagerad, Gerard. Det trodde jag aldrig om dig.

Gerard Det är allvar den här gången, Frank. Om det blir ett nytt världskrig blir det mångdubbelt värre än det förra. Vi gör naturligtvis allt vi kan för att hindra det, men det ser illa ut. (*får en tanke*) Skål, Frank, för våra många goda gamla dagar i Cambridge.

Frank Skål. (*tömmer hela glaset*)

Gerard Det är sorgligt att se en konsertpianist så nedgången och förlorad med sina pärlor strödda för svin.

Frank Jag har åtminstone fortfarande råd att dricka.

Gerard Med ditt kunnande skulle du kunna göra bättre nytta.

Frank Har du något förslag?

Gerard Frank, din situation är inte acceptabel för en som vet vem du är, vad du kan och med din erfarenhet. Du kan ju hela Europa. Du har studerat i Wien och Italien, du kan språken, du behärskar franska som en fransman, du kan till och med tyska, du är berest och har världsvana, och så sitter du här och pimplar och spelar för lodisar. Det går inte. Vi kan ha användning för dig.

Frank Vilka vi?

Gerard Underrättelsetjänsten.

Frank Är det där du är?

Gerard Det är bara där vi ännu kan förhindra ett nytt världskrig, och du kan hjälpa oss.

Frank Hur?

Gerard Du är fortfarande känd som pianist och kanske mera på kontinenten än här hemma. Med dina kontakter och din musik som täckmantel och nyckel till hela Europa skulle du kunna vara till oöverskådlig nytta och hjälp.

Frank Jag ser inget krig än så länge. Så länge det inte har brutit ut är jag med på att det vore värt att hindra det med alla medel.

Gerard Så du ställer upp?

Frank Om jag kan. Som du ser, här gör jag ingen nytta. Det är inte pärlor för svin, men det är bortkastat vatten. Om det i stället kan användas för någon krukväxt är någon nytta bättre än ingen nytta alls.

Gerard Bra. Kom med. Vi går genast till mitt kontor. Vi söker kvalificerad personal med internationell erfarenhet med ljus och lycka, och jag tror du kan bli idealisk, då du är ärlig, diskret och ödmjuk.

Frank Kan vi först ta en extra skål för gamla minnen?

Gerard Absolut! Herbert! Två till!

Frank Gärna en dubbel för mig.

Gerard Jag väntade mig aldrig att någonsin få se dig med en dubbel whisky i handen.

Frank Jag väntade mig aldrig att bli rekryterad som hemlig agent, men det skulle till en insats för världsfreden för att det skulle gå så långt.

(De skålar och tömmer sina glas och går sedan raskt iväg.)

Scen 5. Tillbaka till hotellrummet.

Frank (med glaset i handen) Historien är bara något som upprepar sig hela tiden. Vi trodde vi kunde hejda kriget. Det var inget fel på våra diplomatiska ansträngningar. Allt förstånd talade för ett undvikande av kriget, precis som i det första världskriget hade kriget kunnat undvikas om förnuftet hade fått råda, men i stället rådde den politiska viljans hänsynslösa makt och girighetspassion. Alla politiska åtgärder vidtogs med en baktanke eller två, det låg alltid dolda motiv och hemliga avsikter bland allt som skedde, och mot detta var alla våra diplomatiska ansträngningar lika maktlösa som ett bekämpande av osynliga spöken. Vi kunde aldrig nå fram till de slutgiltiga beslutsfattarna, som bara hänsynslöst körde över allt förnuft. All makt var i själva verket maktlös.

Och nu har vi de två välklädda männen där nere som bara är här i det enda syftet att röja mig ur vägen. Det finns ingen möjlighet att prata bort dem eller att undfly dem, för nu har de funnit mig och kommer inte att släppa mig förrän de genomfört någons godtyckliga vilja att ha mig ur vägen, som en bonde i ett schackspel som bara är i vägen och till för att offras.

Laura Men du måste ju veta vilka de är eller varifrån de kommer.

Frank Det spelar ingen roll vilka de är eller varifrån de kommer, om de är ryssar eller amerikaner, briter eller israeler. De struntar själva i vad de håller på med och vet bara att de måste lyda order, och det har de betalt för. Att de senare själva måste undanröjas för att också de faller under kategorin farliga män som vet för mycket tänker de inte på, för deras uppdrag låter dem

inte tänka längre än till ett överhängande uppdrags utförande. De kommer inte att börja tänka på sådant förrän när de själva kommer så långt i sin mognad som till den situationen, och då är de dödens själva.

Laura (resignerar) Du har ändå din musik, och vi har ändå varandra.

Frank Ja. Det är allt vi har. *(omfamnar henne igen)*

(plötsligt aggressivt tramp i trapporna utanför)

(Dörren slås upp, och två agenter skjuter ner dem båda med k-pistar och försvinner sedan omedelbart. Frank och Laura sjunker ihop i ett hav av blod men tillsammans.)

Ridå.

Göteborg 9-17 mars 2019